

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 17 januari 2007
Utskriftsvänlig pdf-fil

Media skulle nog klara sig bra utan sport; men skulle sporten klara sig utan media? Inte, skulle nog de flesta svara idag, och utan att sväva på målet. Modern idrott har nämligen gjort sig helt beroende av media, i en ömsesidigt fördelaktig – men knappast beroende – symbios. Det är svårt att tänka sig sport utan media; det är framför allt snärjigt att få tillgång till sport som inte är medierad. Vad har denna utveckling, från 1970-talet och fram till dagens situation betytt för idrotten, för medierna, för samhället i stort? Se, där har vi grundvalen för det relativt nya men i kraftig utveckling stadda forskningsområdet mediesportforskning. En mediesportforskare på nordisk botten, svensken Peter Dahmén vid universitetet i Bergen, vars avhandling *Från Vasaloppet till Sportextra: Radiosportens etablering och förgrening 1925-1995* var en av de allra första svenska undersökningarna av mediesport, har för vår räkning läst en ny forskarantologi i ämnet. Arthur A. Raney och Jennings Bryant har sammanställt *Handbook of Sports and Media* (Laurence Erlbaum Associates). Vår recensent menar att detta är det för tillfället definitiva verket på området, åtminstone i den amerikanska traditionen, som på 600 sidor och i 34 kapitel tar upp varje värdefull aspekt av mediesport och mediesportforskning på ett högst kvalificerat sätt. Ett oundgängligt verk för alla som bedriver samhällsinriktad idrottsforskning, menar Dahmén.

Mediesportforskningen uppsummerad i monumental antologi

Peter Dahmén

Institut for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Arthur A. Raney & Jennings Bryant
(red)

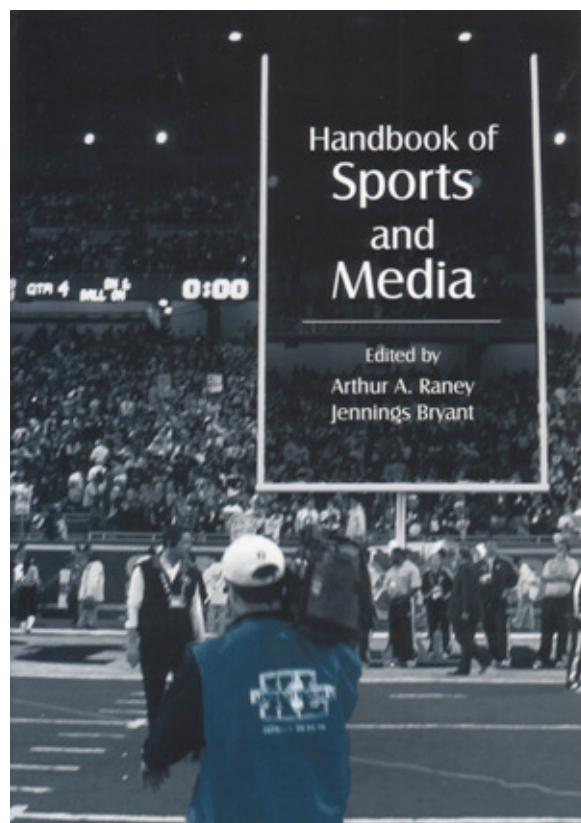
Handbook of Sports and Media

633 sidor, hft.

Mahwah, NJ: Laurence Erlbaum
Associates 2006 (LEA's Communication
Series)

ISBN 0-8058-5189-5

Det har nu gått mer än ett halvannat decennium sedan den första forskarantologin om sport och medier kom ut 1989, *Media, Sports, & Society* (Sage), redigerad av Lawrence A. Wenner. Innan dess hade det sedan 1970-talet utkommit medievetenskapliga forskningstidskrifter med ibland flera artiklar om sport, exempelvis *Journal of Communication* nr 3/1977, samt specialstudier som *In Its Own Image: How TV has Transformed Sport* (Free Press, New York) av Benjamin Rader från 1984. Weners antologi från 1989 kan dock alltså betraktas som den första större textsamlingen på området, den som slutligen legitimerade medierad sport som forskningsområde.

Sedan dess har många andra fina

artikelsammanställningar publicerats, från slutet av 1990-talet i allt ökande takt dessutom: Wenner själv återkom 1998 med antologin *MediaSport* (Routledge) och innan dess kom *Women, Media and Sport* (Sage) 1994, redigerad av Pamela J. Creedon. År 2003 kom *Sport, Media, Culture. Global and Local Dimensions* (Frank Cass), redigerad av Alina Bernstein och Neil Blain, samt även *Case Studies in Sport Communication*, Westport, redigerad av Robert S. Brown & Daniel J. O'Rourke III (Praeger). År 2004 kom den dittills mest omfattande antologin, *Critical Readings: Sport, Culture and the Media* (Open University Press), redigerad av David Rowe. Även *Reading Sport. Critical Essays on Power and Representation* (Northeastern University Press, Boston), redigerad av Susan Birrell & Mary G. McDonald (2000), och *Sport and Corporate Nationalisms* (Berg), redigerad av Michael L. Silk m.fl. (2005), handlar i huvudsak om mediernas kulturella, ideologiska och ekonomiska betydelse för idrotten.

Ytterligare exempel på böcker med forskning kring sport och medier skulle kunna ges, men när det handlar om antologier har nu något av det definitiva verket utkommit, i alla fall den mest omfattande till dags dato. *Handbook of Sports and Media*, med Arthur A. Raney & Jennings Bryant som redaktörer, är en akademisk tungviktare på över 600 sidor, med 34 kapitel som sammanfattar både mediasportens historia och mediasportforskningens historia, med tonvikt på USA. Här ger Lawrence A. Wenner (kap. 3) en tillbakablick på mediasportforskningen före och efter publiceringen av hans antologi 1989. Det är kul att läsa hans berättelse om hur forskningsfältet så sakta formerade sig via möten på konferenser, och hur inspirerad han blev av en banbrytande text från 1975 av Michael Real i *Journal of Communication*, "The Super Bowl: Mythic Spectacle". Wenner skrev själv en analys av Super Bowl i sin antologi 1989, en text som jag (utan några andra jämförelser) själv inspirerades mycket av. Wenner beskriver livfullt och konkret den nedlåtande, diskriminerande syn på medierad sport som länge frodades inom forskarsamhället, och hur anmärkningsvärt få texter om mediasport som producerades under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet: "Sport in media studies and the media in sport studies both faced disciplinary discrimination." (s. 46) Forskningen kring mediasport föll alltså mellan två stolar: inom medieforskningen, så dominerad av forskning kring politisk journalistik och "hårda" nyheter, ansågs sport som trivial och betydelslös, medan man inom idrottsforskningen inte tog medierad sport på allvar – det var ju inte sport på "riktigt", bara en omskrivning av den, dessutom av okunniga och ytliga sportjournalister.

Idag ser det tack och lov annorlunda ut: "The study of mediated sport, while tolerated and accepted in the mainstream communication organizations, has, with an ascendant [uppåtgående, överlägsen] role for cultural studies, become a core line of inquiry in sports studies. As a result, there was shifting tilt of balance to sports sociologists, as opposed to communication scholars, in my attempt to update the terrain of the field in *MediaSport*", alltså Wenners andra antologi som kom 1998 (s. 47). Jag skulle vilja säga att samma förhållande råder här: de senaste åren har sporten vunnit alltmer legitimitet inom skandinavisk medieforskning, trots avsevärd eftersläpning jämfört med andra länder i Europa och inte minst föregångslandet USA, men även inom idrottsforskningen finns en ökad uppmärksamhet på mediernas betydelse för sporten – faktum är att det nog sker mer forskning på mediasport inom idrottsforskningen än inom medieforskningen i Skandinavien idag.

Wenner följer upp sin genomgång av forskningsfältets utveckling med en briljant analys av Super Bowl 2004, även kallad "Nipplegate" med anledning av att Janet Jackson lät visa sin ena bröstvårta i den av musikvideokanalen MTV producerade halvtidsshowen. Detta är ett gott exempel på en till synes trivial mediasporthändelse som bär på många lager av betydelser. Faktum är, som Wenner visar, att denna händelse skar rakt in i hjärtat av den amerikanska ideologin och ekonomin. Super Bowl är den största årliga tv-händelsen i USA, en ritual som samlar familj och vänner över generationsgränserna, men det är också den amerikanska reklam- och sponsorindustrins viktigaste evenemang och skyltfönster. De chockartade reaktionerna och den efterföljande offentliga debatten kring det osedliga i Jacksons framförande ledde till utredning, kongressförhör och \$550.000 i böter för ansvariga tv-bolaget CBS (s. 51). Vad som hände var att idrotten och dess proklamerade familje- och skötsamhetsideal hade krockat med avvikaridealen inom den ungdomsinriktade och alltmer sexualiserade nöjesindustri som idrotten i allt snabbare takt växer ihop med. Ur denna kollision lyfter Wenner fram en rad betydelsebärande spänningsförhållanden kring kön och sexualitet, ras och etnicitet (Jackson är en svart kvinna), ungdom och föräldrageneration, hjältar och kändisar, det nationella och det globala, teknologins betydelse i form av bilder och repriserna av händelsen samt alla diskussionsinlägg på Internet, matchen och dess inramning med bl.a. show före och i mitten av matchen, med mera.

Boken inleds annars (kap. 1) med en skildring av sporten och medierna under antiken, fram till att den idrottsfientliga kristenheten tog makten kring 400-talet efter Kristus. Antikens idrottsliv är ju ett väl utforskat område men just de mediala representationerna av idrott och idrottshjältar och deras kopplingar till makt och ideologi är inte lika kända. Givetvis fanns inga tidningar på den tiden men det fanns målningar, skulpturer, dikter med mera som uttryckte samhällets och maktapparatusens syn på och värdering av idrott.

Därefter sker ett hopp till den nordamerikanska idrottens mediala historia (kap. 2). Det är liksom allt annat i denna bok mycket grundligt och intressant, men visar också på en blind punkt – frånvaron av ett kapitel om medeltidens idrott. Detta torde kunna förklaras av att det inte existerar någon medeltida nordamerikansk historia undantaget ursprungsbefolkningens. Deras egen, historiska idrottskultur med koppling till mediala representationer får ingen egen genomgång, men indianernas betydelse för den moderna idrotten behandlas i kapitel 33, "Sport Mascots and the Media", ett kapitel med en genomgång av tidigare forskning om kontroverserna kring användning av stereotypa bilder av indianer som vildar och krigare.

Två viktiga händelser i utvecklingen av ett medialt intresse för sport i Det Nya Landet kan annars nämnas. För det första en artikel om en boxningsmatch i England, införd i *Boston Gazette* den 5 mars 1733, en artikel kopierad från en engelsk tidning, vilket säger något om dåtidens nyhetscirkulation och USA:s tidiga import av sport från Europa. För det andra framväxten av så kallad penny press på 1830-talet, dvs. en billig och folkligt inriktad populärpress vars ekonomiska bas var reklam och lösnummerförsäljning på gatan. Även om det tog några decennier innan sporten slog igenom på bred front i tidningarna skrev man ofta om sport, och då framför allt när den kunde användas i ideologiskt och identitetspolitiskt syfte. Exempelvis kunde en artikel om en galopptävling motiveras av att en häst från Nordstaterna sprang mot en häst från Sydstaterna, eller en boxningsmatch av att en amerikan slogs mot en representant för den forna övermakten England. Snart växte det också fram speciella sportmagasin, exempelvis *Sporting Life* (1883) och *The Sporting News* (1886). Liksom i flera andra av bokens artiklar revideras här uppfattningar och resultat inom tidigare forskning, i det här fallet synen på kapitalismen som den allenarådande drivkraften bakom sport och medier, och på 1830-talet som startpunkten för utvecklingen. I själva verket fanns andra krafter och rörelser som påverkade utvecklingen, en utveckling som också kommit en bra bit på väg redan innan 1830-talet.

De tre nämnda kapitlen ingår i bokens första avdelning, "The Development of Sports Media". I bokens andra avdelning, kapitel 4–18, är temat "The Coverage and Business of Sports Media". Att gå in på alla dessa kapitel gör sig inte här. Man kan dock snabbt konstatera att redaktörerna Raney & Bryant sett till att täcka all mediala områden av vikt. Här finns således enskilda kapitel om sport i pressen, radio, tv (både kabel och vanlig "network"), litteraturen och filmen samt på Internet. Här finns också specialstudier av OS, VM i fotboll samt kapitel om mediasportens ekonomi och "sports promotion". Bland författarna dyker flera pionjärer upp, exempelvis nämnde Michael Real och Andrew Tudor, som publicerade studier av fotboll på TV redan 1981.

I bokens tredje avdelning, "Sports Media Audiences", kapitel 19–25, är det alltså mediasportens publik det handlar om. Varför tittar vi på och gillar medierad sport? Vad får identifikationen med vissa idrottslag för konsekvenser, och hur påverkar oss våldet i tävlingsidrotten? Det är vad några kapitel handlar om, men också elektronisk fantasispport och videospel behandlas. Även här medverkar en pionjär på området, publikforskaren Walter Gantz.

I bokens fjärde och sista avdelning, "Critical Perspectives on Sports Media: Cases and Issues", kapitel 26–34, finns en blandad sortering av kapitel som uppsummerar och fördjupar vissa frågor kring och aspekter av medierad sport. Globaliseringsfrågan får här sin belysning, liksom frågor kring representation av kropp, ras, kön, och funktionshinder.

Som förhoppningsvis framgår av denna anmälan är *Handbook of Sports and Media* särdeles fullmatad och en helt oundgänglig antologi för alla som sysslar med någon form av samhällsinriktad idrottsforskning. Förutom att de flesta kapitel innehåller en genomgång av tidigare forskning, en forskning som författarna ofta reflekterar kring och diskuterar, täcks de flesta områden som berör medierad sport in. Det är en bok som ger både historisk kunskap och många goda exempel på analytiska uppslag och tillvägagångssätt. Man kan nästan kalla den för ett uppslagsverk – ett uppslagsverk om sport och medier, dess allmänna historia och dess forskningshistoria.

© Peter Dahlén 2007

Köp boken från [Adlibris.se](https://www.adlibris.se)

Kjøp boken fra [Akademika.no](https://www.akademika.no)

Køb bogen fra [Saxo.dk](https://www.saxo.dk)

